

HELLAS JAC

Just a clown – Hogyan készül a jó bohóc?

Szerző: Roszik Hella

Budapest Cirkuszművészeti és Kortárástánc Főiskola

Cirkuszművészet szak, 2. évfolyam

Témavezető: Greifenstein János, mestertanár

A Budapest Cirkuszművészeti és Kortáránc Főiskola Clown BA szakának elsőéves hallgatójaként kutatásba kezdtem, melyben a Clown-működéshez és bohóc jelenetekhez használt munkamódszereimet, motivációimat céloztam megfigyelni, abban a reményben, hogy valami recepthoz hasonló képletet vagy képleteket tudok gyártani magamnak a momentumok elemzésével, mely képletek használatával bohóc előadóművészként a tömegeket megnevettető világszámok marékszám hullanak majd az előadásomban.

A kutatásom bemutatott eredménye egy performansz jellegű PPT prezentáció lett, ennek a PPT prezentációnak a körbejárásával próbálom közelebb vezetni a közönséget ahhoz, amit a kutatásom közben találtam.

A PPT-t bemutató performanszon keresztül legerősebben három nézőpont jelent meg: a Színésznő, a Clown, és a Bohóc.

A kutatásom eredményei nem kijelentések, hanem egy vizsgálódás közben talált momentumok, amik véleményem szerint további vizsgálódásra szorulnak.

A performansz alkalmával megjelent nézőpontok ismertetése mellett a performansz PPT-jének elemeire, a bemutatásához használt színészi eszközökre és előadói módra is kitérnék, pl.:

- a PPT-ben tetten érhető a Clown egy vetítés játéknál, amikor a hagymahéj hasonlatot írja le,
- látszik a színésznő a "Virágot az öltözőbe!" humornál,
- a PPT szövegszerkesztésében megjelenik a bohóc,

valamint, a PPT-t prezentáló karakterben – a színészi előadásban – megjelenik:

- a Clown, a kritikus témafelvetésen túl az improvizatív játékmódban,
- a színésznő a lebbenő könnyedséggel képviselteti magát,
- a bohóc - többek között - buborékfújáskor és szórólaposztáskor kapható rajta a prezentáló karakterben.

Szerencsés esetben a saját - Roszik Hella - nézőpontom is megjelenhet: az elvárásoknak lehetetlen megfelelni, lehetetlen jó bohócnak lenni, de megpróbálom.

Nézőpontok

A színész

“Elő kell állni egy világszámmal, ami bemutatja a kutatásom eredményét, ez nem okozhat gondot gyerekek” - gondolja a színész - „Berongyolok a színpadra párszor néhány magányos próba alkalmával, csinálom mindig valami vicceset és/vagy aranyosat, gondolkodom egy kicsit, kitalálunk egy történetet a cselekvéseimhez, a cselekvéseket a történethez bővítjük, sőt, valami kozmoszt nyitogató mondanivalót is belerejtünk a jelenetbe, és kész... és lesz benne egy valami, amit senki más nem tud és sohasem csinált még a világon, csak én! Például...

Fel kellene repülnöm a Fővárosi Nagycirkusz kupolájába!”

A feladat teljesítéséhez - a jó bohóc elkészítéséhez - a színész színészművészi megoldásokat keres, színházi eszközöket: karaktert, dramaturgiát, látványt - díszlet-jelmez-kellékek stílusa, térhasználat -, zenét, hangeffekteket, mondanivalót, és -a számára legfontosabbat - a lelkesedést.

Ugyanakkor, a színész, amikor bohóc jelenléttel és bohóc jelenettel próbálkozik - órai játékok, improvizációk, általános iskolai vagy cirkuszi fellépések alkalmával -, minden esetben érzékeli és észreveszi, hogy a Clown és a bohóc jelenléte mellett ezek nagyon fontosak, de csak adalékok. Az ő szakmája, szaktudása, jelenléte és lelkesedése mit sem ér a Clown nélkül. Kicsit sértve önértékében, de ezt a színész tudomásul veszi.

A Clown – a bohócgondolkodás - irányítja a színpadon szereplő karaktert.

A Clown-t nem vezetik a színpadi szabályok, de használja azokat. A Clown mindig jelenidejű, aktuális, lehetetlen tökéletesen felkészülni az előadására. A közönség és az előadó napi hangulata, az előadás közbeni pillanatnyi találkozások történései kihoznak egy érzelmi és metakommunikációs történetet, amiben jókor kell jól - az elvárások szerint leginkább viccesen, szerintem inkább humorral és szívvvel - reagálnia, lépnie a bohócnak, a bohócot működtető előadónak. Ebben a Clown – a bohócgondolkodás - vezeti a karaktert és a karaktert alakító előadót.

A színész rettegve, de halált megvető bátorsággal vállalja ezt a számára felfoghatatlan, végzetesnek látszó terhet, ami teljesen ellent mond az image-ének és az általa eddig tanultaknak, miszerint:

- „Úgy tudd a szöveget, hogy álmodból felébredtve, rántotta sütés közben is el tudd mondani, teljes átéléssel természetesen!;
- Ne cseréld fel a sorrendeket, ne hagyj ki semmit, mert borul az egész előadás!;
- A színpadi jelenléteddel tedd egyértelművé, hogy az adott pillanatban nincs nálad fontosabb létező a Földön!;
- Soha ne hibázz!;

...de szükség esetén engedd el!

Mindezt jó ízléssel, az elvárásoknak megfelelően, mindig viccesen és nagyszerűen!”

A színésznő megérti a feladatot, és folytatja az összorongást, ahol abbahagyta.

A Clown

Vélemény, kételkedés, megkérdőjelezés, kommentelés, kritika - kímélet nélkül.

“Ohh, aha, értem, semmiség. Kreatív beszámolót szeretnél előadni egy világszám keretein belül egy tudományos kutatásról, arról, hogy hogyan készül a jó bohóc. Mi sem egyszerűbb, nagyon jó ötlet, gratulálok.

Jó ötlet a repülés. Ha lefogysz harminc kilót, megtörténik veled magától. De, ha nem jön össze ez a fogyás dolog...

Nem akarlak elkedvetleníteni, de repülni nagyon nehéz. Mit szólnál ahhoz, ha olyat csinálnál, amit tudsz:

Előkapod színészi eszköztáradból a legnaivabb, leglelkesebb és legaranyosabb karakteredet, szexi de szemérmesszűz tini lánynak öltözöl bohóc kategóriában, csinálsz pár bukfencet és cigánykereket, hegedülsz és énekelsz, miközben dobon kíséred magad, néha más hangszereket is megszólaltatva?

Na jó, utána felhúznak a Fővárosi Nagycirkusz porondja fölött bekötve, majd egyszer csak megnyílik a cirkusz kupolája és a kötelekből kiszabadulva kirepülsz. Kilőnek, mint egy csúzlóból. Jó, jó, választhatsz, hogy magadtól repülsz, vagy kilöveted magad.

Vagy, inkább csak simán csapódj be a kupolából a porond közepére!”

(Színésznő: “Akkor meghalok!”)

A Bohóc

“Lendben! Uglok!” - és ugrik, becsapódik a porond közepén, feláll:

“Tádáááám!”.

A bohóc a PPT prezentáció performanszban a videókon és képeken jelent meg, valamint a PPT szerkesztése, megírt szövege a bohóc karakter dolgozata.

Helén - a filmen szereplő bohóc karakter – az épp világszámra törekvő bohóc.

Világszámra törekszik, sikertelenül, soha nem szűnő lelkesedéssel. Hisz az őt vezető Clown-nak és a színésznőnek, hogy meg kell tennie mindent, amit azok javasolnak, mélyen bízik bennük, teljesíti az álmaikat.

Roszik Hella

A két nagy – a Clown és a színésznő - Helént küldi a háborúba, a legkisebbet. Ők ketten tudják, hogy hármuk közül egyikük sem tud repülni -, mégis elküldik Helént. A Clown azért, mert nevetni akar egyet, a színésznő pedig csak karrierre vágyik.

Meglepődve észlelem újra és újra, mi mindent tanít nekem a Clown technika gyakorlása. Ha csak ezt a három nézőpontot vizsgálom, a saját Id (Bohóc); Ego (Színésznő); Superego (Clown) felépítésemet szemlélhetem.